

Årsberetning for 2006

NIVA flyttet inn i CIENS - Forskningscenter for miljø og samfunn 1. oktober 2006

Årsberetning for 2006

Stiftelsen Norsk institutt for vannforskning (NIVA) er et nasjonalt forskningsinstitutt. Instituttet utfører forskning, undersøkelser, utviklingsarbeid og utredninger, og bidrar i stadig økende grad med kunnskap om, og løsninger på, internasjonale vannfaglige spørsmål.

NIVA har hovedkontor i Oslo og avdelingskontorer i Bergen, Grimstad, Hamar og Trondheim, samt en storskala marin forskningsstasjon ved Drøbak. NIVA-gruppen består i tillegg til stiftelsen NIVA av forsknings- og konsultentselskapet Akvaplan-niva AS i Tromsø, Geomor-NIVA i Gdansk, Polen, og AquaBiota Water Research AB i Stockholm, Sverige, samt utviklingselskapet NIVA-tech AS med datterselskaper.

Strategisk utvikling og CIENS

NIVAs brede vannfaglige kompetanse, forskningsmessige ekspertise og lange dataserier representerer en viktig ressurs både for norsk næringsliv, for offentlig forvaltning på kommunalt, regionalt og nasjonalt nivå og for Norges interesser i internasjonale fora.

NIVA har gjennomgått en omfattende omstilling og fornyelse de senere årene og det er gjennomført radikale forandringer i instituttets drift, organisasjon, ledelse og strategi. Markedsorientering, målstyring, strategisk rekruttering og lederansvar for utvikling av medarbeiderne er viktige tiltak for realisering av målene og gjenvinning av økonomisk handlefrihet.

Etablering av CIENS – Forskningscenter for miljø og samfunn - i Gaustadbekkdalen ble fullført høsten 2006. Dermed er en viktig milepæl i fornyelsen av NIVA og ett av NIVAs viktigste mål de siste 10

årene nådd. Gjennom CIENS realiseres en ny norsk forskningsstrategi; økt tverrfaglighet og kombinasjon av anvendt og grunnleggende forskning innenfor forskningsparkkonseptet. CIENS skal bli et tverrfaglig kraftsenter innen norsk og europeisk forskning om miljø og samfunn. Sammen med våre CIENS-partnere Universitetet i Oslo, met.no og forskningsstiftelsene NIBR, TØI, CICERO, NINA og NILU har vi skapt en helt ny forskningsarena som muliggjør realisering av faglige og markedsmessige synergier og merverdi både for forskningsmiljøene og samfunnet. CIENS vil også kunne utløse hensiktsmessige forbedringer i instituttets funksjonalitet, kostnadseffektivitet, arbeidsmiljø, organisasjonsutvikling og strategisk utvikling.

CIENS-bygget eies av CIENS Eiendom AS/KS. NIVA eier om lag 35 % av dette selskapet, og en vesentlig del av NIVAs egenkapital er nå plassert her. Dette sikrer en forutsigbar og god avkastning på egenkapitalen i årene framover. Styret har med glede merket seg at flyttingen er gjennomført i henhold til plan og budsjett.

Akvaplan-niva AS, som har virksomhet innen akvakultur, miljøforskning, oljeindustri og forskning i nordområdene, er lokalisert i Polarmiljøsentret i Tromsø. Akvaplan-niva er viktig for utvikling av NIVAs sentrale fag- og markedsområder, og samarbeidet internt i NIVA-gruppen er styrket i 2006.

Datterselskapet AquaBiota Water Research AB med kontor i Stockholm ble etablert i 2006. Selskapet er vesentlig marint orientert med kompetanse innen marinbiologi og oseanografi, og har GIS-modellering som en viktig arbeidsplattform. Selskapet er et viktig tilskudd til NIVA-gruppens kompetanse, og lokalisering i Sverige gir gode utviklingsmuligheter.

Det strategiske samarbeidet i Miljøalliansen har i 2006 vært konsentrert om profilering og påvirkning for å bedre instituttene rammevilkår.

NIVAs virksomhet har fortsatt en sterk internasjonal profil. Omsetningen har imidlertid gått ned fra 31 mill. kroner til 25 mill. kroner samlet for bistand og aktiviteter innen EUs rammeprogram.

Norads gamle strategi hadde fem satsingsområder. NIVA har bidratt til to av disse (- å fremme forsvarlig forvaltning og utnyttelse av jordas miljø og biologiske mangfold og - å bekjempe fattigdommen og bidra til varige bedringer i levekår og livskvalitet.) gjennom våre prosjekter med Norges prioriterte samarbeidsland. Våre prosjektaktiviteter i Kina, Tanzania, Serbia og Uganda er eksempler på dette. Omsetning i bistand er redusert med 30 %, og nedgangen er relatert til omlegging i norsk bistandspolitikk.

I 2006 la Utenriksdepartementet fram regjeringens handlingsplan for miljørettet utviklingssamarbeid, og

Norad la fram sin strategi mot 2010. Dokumentene gir rammene for Norges bidrag til utviklingssamarbeid, og vannrelaterte temaer er sentrale i begge dokumenter. NIVA har aktivt bidratt i utarbeidelsen av disse dokumentene og vi vil ta et ansvar for nasjonal måloppnåelse via våre prosjekter i bistandsland. Vi ser imidlertid klare utviklingsmuligheter fra 2007, bl.a. gjennom oppfølging av regjeringens handlingsplan for miljørettet utviklingssamarbeid.

NIVA har deltatt aktivt i prosjektsamarbeid med nye EU-land, bl.a. gjennom Øst-Europaprogrammene i Norges forskningsråd. I de nye EU-landene er det betydelige kompetansebehov innen NIVAs arbeidsområder, og disse prosjektmulighetene har utløst endringer i NIVAs strategi. Datterselskapet Geomor-NIVA i Gdansk ble etablert for å profilere og utvikle NIVAs nettverk. Foreløpig har dette gitt få prosjekter grunnet ekstreme forsinkelser i behandlingen av EØS-søknader.

EurAqua er en samarbeidsorganisasjon for de sentrale vannforskningsinstituttene i alle europeiske land. Dette nettverket gir NIVA anerkjennelse og en unik posisjon i forhold til internasjonale forskningsnettverk, EU-kommisjonen og andre europeiske miljøforvaltningsorganer. EurAqua er særlig viktig i forbindelse med utvikling av søknader til EUs 7. rammeprogram. NIVA overtok i 2005 ledelsen av EurAqua for en to-års periode og under NIVAs ledelse er det utviklet en ny offensiv strategi.

EUs forskningsprogrammer

I 2006 var NIVA involvert i 19 forskjellige EU-prosjekter. Den siste utlysningen av midler i EUs 6. rammeprogram har gitt NIVA fire nye prosjekter; AQUAMONEY, THRESHOLDS, INNOVATECH og STRIVER, hvor NIVA er koordinator. Prosjektene er tverrfaglige

med tyngdepunkter innen samfunnsfag, integrert vannforvaltning og renseteknologi.

Arbeidet med planlegging av søknader til EUs 7. rammeprogram pågikk for fullt høsten 2006 i påvente av utlysningen i desember. NIVA prioriterte arbeidsinnsats på de områdene hvor vi ønsker å være sentrale, og i tillegg vil vi være med på områder hvor vår unike kompetanse etterspørres. NIVA gjennomfører prosjekter under mange forskjellige EU-programmer - ikke bare forskningsprogrammer, men også programmer for små og mellomstore bedrifter, kompetanseoverføringsprogrammer mot Øst-Europa og oppdragprosjekter basert på anbud. Dette gir nyttig kompetanse, innsikt og erfaring i forhold til stadig viktigere kunder i ulike bransjer. NIVAs satsing på EU- og EØS-prosjekter er i tråd med den nasjonale strategien om å delta aktivt i et integrert Europa og hente hjem en andel av den bevilgning Norge bidrar med til EUs forskningsprogrammer.

Marked og brukerrelevans

NIVA har i 2006 hatt gjennombrudd med nye produkter og i nye markeder. Under følger fire eksempler på slike:

JAMP (Joint Assessment and Monitoring Programme)
JAMP er et internasjonalt program for miljøovervåking av kystfarvann. Tolv europeiske land bidrar til programmet som er en del av Oslo-Pariskonvensjonen (OSPAR). Programmet i Norge startet i 1981. Det samles inn bunnsediment og organismer fra et stort antall stasjoner langs kysten fra Kirkenes til Hvaler. Sedimentene og organismene analyseres for innhold av miljøgifter. Resultatene brukes til å kartlegge endringer i nivået av miljøgifter, spesielt i forurensede områder. I tillegg brukes resultatene fra lite forurensede områder til å angi

bakgrunnsnivåer. Tungmetaller og organiske miljøgifter blir analysert hvert år i blåskjell, torsk eller flatfisk fra 30 til over 60 stasjoner og i bunnsedimenter hvert 5-10 år. Effekter av miljøgifter i marine organismer blir også undersøkt på et utvalg av stasjonene.

Overvåkingsprogrammet gir forvaltningen faktiske opplysninger om miljøtilstanden langs kysten og om utviklingen både på landsbasis og lokalt. Vi får dermed et godt grunnlag for beslutninger og dokumentasjon av hvordan ulike tiltak har virket. Der forurensningsnivået er lavt eller moderat, må situasjonen følges i mange år før vi med sikkerhet kan spore effekter av nasjonale tiltak eller internasjonale avtaler om begrensninger i bruk av utslipp av miljøgifter.

JAMP, med de resultater og infrastruktur det representerer, danner et viktig grunnlag for andre prosjekter. Av nasjonale prosjekter kan nevnes SFTs forurensningsindeks, screening av miljøgifter som ikke overvåkes rutinemessig, rådgivende utvalg for overvåking av Lofoten og Barentshavet, og innsamling til prøvebank. JAMP danner også standard for mindre overvåkingsprosjekter ellers i landet, også i Russland. Av internasjonale prosjekter kan det nevnes nordisk screening, OSPARs og EEAs europeisk tilstandsrapporter og faktaark. Norske resultater fra JAMP har bidratt sterk til etablering av kvalitetskriterier for miljøgifter i marine områder.

Internasjonalt samarbeid om CO₂

NIVA har siden 2004 deltatt i Network of Excellence on Geological Sequestration of CO₂ innenfor EUs 6. rammeprogram (CO₂GeoNet). Formålet med nettverket er å fremme forskning og spre informasjon knyttet til lagring av klimagassen CO₂. Nettverket koordineres av British Geological Survey og har 13 partnere i Norge, England,

Tyskland, Danmark, Frankrike, Italia og Nederland. Partnerne er i hovedsak institutter som arbeider med geologiske/tekniske problemstillinger i forbindelse med lagring av CO₂ i geologiske strukturer. NIVAs rolle i nettverket er knyttet til miljøaspekter med hovedvekt på spørsmål om hvilken økologisk risiko CO₂-lekkasjer kan representere i marint og terrestrisk miljø, og tiltak rundt dette.

Network of Excellence (NoE) er en ny mekanisme innenfor EUs forskningsstrategi, med siktemål å integrere nasjonalt og regionalt forankret forskning i et større prosjekt som dekker større deler av EU. Stikkord er styrking av den vitenskaplige kapasiteten i EU, redusert fragmentering av forskningen og økt kunnskap om særskilte prioriterte tema. I denne sammenhengen har kommisjonen sett på håndtering og lagring av de store mengdene CO₂ produsert i EU som et særlig viktig forskningstema.

NIVA samarbeider også med Plymouth Marine Laboratory som med midler bl.a. fra det engelske forskningsrådet gjennomfører forsøk på NIVAs forskningsstasjon Solbergstrand knyttet til effekter av CO₂ på diversitet og nøkkelorganismer i sediment. Vi har også inngått en samarbeidsavtale med Research Institute of Innovative Technology for the Earth i Japan. I dette samarbeidet er det blant annet gjennomført vellykkede forsøk med et spesialkonstruert "benthic chamber" i Storfjorden på Sunnmøre. Her ble det benyttet et spesialutviklet utstyr for å dosere CO₂ til et avgrenset stykke havbunn for deretter å kunne ta prøver av vann og sediment for å studere miljøeffekter i sediment.

Vansjø

Vansjø i Østfold fylke er en av Norge mest omtalte innsjøer de senere år. Vansjø er en viktig drikkevannskilde

i regionen og et yndet rekreasjonsområde. Samtidig er innsjøen betydelig forurensset med plantenæringsstoffer som medfører årlige oppblomstringer av giftige blågrønnalger. NIVA har vært helt sentral som kunnskapsleverandør knyttet til de naturvitenskapelige forholdene i Vansjø siden den første undersøkelsen ble foretatt på midten av sekstiårene. NIVA har hatt hovedansvaret for de fleste større undersøkelsene i Vansjø, og NIVA har benyttet Vansjø som "case-study" i sentrale internasjonale forskningsprosjekter (EUROHARP, REBECCA, NOLIMP og BMW).

Tidligere beregninger har vist at det renner mer fosfor ut av vestre Vansjø enn det som renner inn fra den mindre forurensede delen av Vansjø (østre Vansjø). Dette har blitt tolket som at det skjer en omfattende interngjødsling med frigivelse av fosfor fra sedimentene. Resultatet fra NIVAs undersøkelser i 2005 og 2006 viste imidlertid at sedimentene i Vansjø har lave konsentrasjoner av fosfor. Undersøkelsene viste videre at interngjødslingen fra sedimentene i praksis er tilnærmet lik null på årsbasis, selv om det kan forekomme fosforutlekking fra grunne sedimentene i kortere perioder om sommeren.

Tidligere ble det fra flere hold tatt til orde for å sette i gang omfattende innsjøinterne tiltak for å bedre vannkvaliteten. Med bakgrunn i den nye kunnskapen om Vansjø, er det hensiktsmessig for forvaltningen å konsentrere oppmerksomheten mot tiltak for å redusere forurensningen fra det lokale nedbørfeltet. Forvaltningen fikk derved det nødvendige beslutningsgrunnlag for å målrette ressursinnsatsen og virkemiddelbruken mot nedbørfeltet til vestre Vansjø, og det ble i løpet av kort tid igangsatt arbeid med en handlingsplan for å redusere forurensningen fra det lokale nedbørfeltet. Dette er et godt eksempel på at satsing på kunnskapsbaserte undersøkelser avliver gamle myter.

EUROHARP

NIVA har de siste årene (2002-2006) vært koordinator for EU-prosjektet EUROHARP – Towards European Harmonised Procedures for Quantification of Nutrient Losses from Diffuse Sources. Dette er et internasjonalt forskningsprosjekt om testing av modeller for estimering av avrenning av nitrogen (N) og fosfor (P) fra diffuse kilder. Prosjektet har hatt 21 partnere og inkludert 17 nedbørfelt og 9 modeller. Prosjektet har hatt et særlig fokus på kontinuerlig dialog mellom forskere og forvaltere

som et viktig ledd for integrasjon og brobygging mellom overvåking, modellering og forvaltning.

EUs siktemål med prosjektet har vært å utvide grunnlaget for å etablere aksepterte og harmoniserte metoder for bruk i implementeringen av EUs Rammedirektiv for Vann over hele Europa. EUs Rammedirektiv for Vann (Water Framework Directive) stiller krav om å karakterisere alle vannforekomsters økologiske status ved hjelp av biologiske og kjemiske parametere. I denne sammenhengen blir det viktig å kunne ha tilgjengelig verktøy som gir best mulige estimater på hvor mye tilførslene av f.eks. N og P som må reduseres. EUROHARP har bidratt med resultater som kan være direkte nyttig for implementeringen av Rammedirektivet for Vann og også Nitratdirektivet. Prosjektet har samtidig bidratt noe til å avmystifisere modellering som metode. EUROHARP Toolbox, som er en av hovedleveransene fra prosjektet, gjør informasjon og resultater fra prosjektet tilgjengelig på en søkbar og oversiktlig måte via en web-side (<http://www.euroharp.org/toolbox/>).

Fra et nasjonalt synspunkt, og behovet for en robust og pålitelig metodikk i Norge, er EUROHARPs resultater særlig aktuelle siden Vansjø-Hobøl har vært ett av tre kjernevassdrag ("core catchments") i prosjektet. Dette innebærer at alle EUROHARP-modellene for estimering av næringssaltavrenning ble testet i dette nedbørfeltet. Vansjø-Hobøl er et eksempel på hvor diffus forurensning truer nedbørfeltet i utstrakt grad.

Samfunnskontakt og omdømme

NIVA skal være en ansvarlig, uavhengig og respektert kunnskapsleverandør innen vannfaglige problemstillinger, nasjonalt og internasjonalt, og skal bidra med nyttig kunnskap i samfunnet. Instituttet har

et ansvar for samfunnsmessige følger av virksomheten, og for å formidle den kunnskapen som genereres til offentligheten. Oppdragsforskning skal utføres slik at NIVA har et selvstendig ansvar for tolkninger og konklusjoner uavhengig av oppdragsgivers og andres interesser. Under følger noen eksempler fra 2006 som har vært viktige for NIVAs samfunnskontakt og omdømme.

Den tyske ubåten U864 ble senket vest for Fedje i Hordaland i februar 1945 på vei til Japan. Via historiske kilder i Tyskland er det funnet informasjon om at ubåten trolig hadde en last på ca. 65 tonn kvikksølv. NIVA er

engasjert i kartlegging av kvikksølvforurensning i og rundt vraket av ubåten og bidrar også med undersøkelser av i hvilken grad kvikksølvet omdannes til metyllkvikksølv, om sedimentene lekker kvikksølv, om det som lekker kan tas opp i marine organismer (bioakkumulering) og om det forekommer spredning av kvikksølv i forbindelse med de arbeider som utføres ved vraket. NIVA har også deltatt i en vurdering av miljørisiko som er en del av beslutningsgrunnlaget i forhold til mulige tiltak. Det er lite kunnskap om effekten av metallisk kvikksølv i miljøet og dette er en stor utfordring i forbindelse med valg av tiltak. NIVA påpeker at alle aktuelle alternative tiltak er forbundet

med risiko for spredning av kvikksølv på kort eller lang sikt, men frarår at vraket heves fordi dette vil kunne føre til en ukontrollert spredning. Av samme årsak anbefaler vi heller ikke mudring av de forurensede massene nær vraket. NIVA anbefaler at mest mulig av det lett tilgjengelige kvikksølvet fjernes før man gjennomfører en omfattende tildekking (isolering) av vrakstedet. For å unngå framtidig spredning og eksponering av kvikksølv i miljøet må dekklaget sikres mot erosjon. Tilstanden til dekklaget må også overvåkes.

En annen sak som har vekket miljødebatt er den om mudring og deponering av miljøgiftholdig slam fra Bjørvika i Oslo havn. Det er særlig valget av deponeringsområde ved Malmøykalven, framfor transport til industrideponiet på Langøya utenfor Holmestrand, som er kontroversiell. I dette prosjektet har NIVA hatt en rolle som kunnskapsleverandør og rådgiver for tiltakshaveren. Uavhengig av sterke økonomiske og miljøpolitiske interesser i saken har NIVA fastholdt at deponering ved Malmøykalven er miljømessig forsvarlig. I tillegg bidrar denne løsningen til at et av Norges mest verdifulle industrideponier ikke fylles raskt igjen med relativt lite giftige masser.

The European Environment Agency, EEA, er en pådriver i europeisk miljødebatt. Med basis i forskning og overvåking skal miljøinformasjon formidles klart og entydig til allmennhet, forvaltning og som grunnlag for utvikling av miljøpolitikk. I dette arbeidet støtter EEA seg på ulike "Topic Centers" hvor forsknings- og utredningskompetanse samles for å syntetisere og produsere faktagrunnlag for videre informasjons- og policyarbeid. Det er etablert et *Topic Center on Water* som dekker både ferskvann og marine områder. NIVA synes å være en attraktiv partner, og har deltatt aktivt i tidligere konsortier så vel som i det nye som startet opp ved årsskiftet 2006/2007. Det er viktig å holde oversikt

over det som produseres av miljøinformasjon innen vannsektoren og hvordan denne informasjonen kan tilpasses lokale forhold. Det er også viktig for Norge å være en aktiv deltager, slik at norske miljøforhold og norsk natur blir representert på en god måte når EUs politikk på området utvikles. Dette gjelder for eksempel at det tas hensyn til særegne forhold i nordområdene, at fjordsystemer får en rasjonell plass i overvåkingskonsepter osv. Det er også viktig at NIVA, som eneste nordiske deltager på ferskvannsområdet, kan formidle informasjon om norske forhold i diskusjoner med fagmiljø fra land som kanskje er mer opptatt av tørke enn flom.

I Regjeringens handlingsplan for miljørettet utviklingsamarbeid (2006) et det et hovedmål at Norge skal bli ledende på miljørettet bistand. Norge vil støtte tiltak spesielt rettet inn mot miljø- og ressursforvaltning, og sikre at miljøhensyn er en integrert del av det generelle norske utviklingsamarbeidet. NIVA har som mål å fremme bærekraftig utvikling, godt styresett og utbygging av lokal kunnskap og kompetanse i bistandsland. Gjennom sin betydelige rolle som kunnskapsleverandør i prosjekter i utviklingsland, er NIVA med og bidrar til å nå Norges nasjonale bistandsmål. Det betydelige engasjementet i bistandsprosjekter setter særlige krav til faglig og etisk integritet.

Faglig nivå og kompetanseutvikling

Basisbevilgningen fra Norges forskningsråd i 2006 var på 20,144 mill. kroner. Dette er en økning fra foregående år på 14 %. Det er også et signal fra Miljøverndepartementet om at man ønsker å styrke miljøinstituttene stilling i tråd med ambisjonene i Forskningsmeldingen om å "...styrke instituttene internasjonale konkurransevne og

langsiktige kompetanseoppbygging”.

Basisbevilgningen er NIVAs viktigste ressurs for strategisk kompetansebygging, og bruken av bevilgningen prioriteres i forhold til NIVAs mål og strategi. Kriterier for bruken er revidert, særlig med sikte på å integrere innovasjonsprosjekter i porteføljen og styrke handlefriheten innen strategisk viktige områder gjennom året. Det legges også vekt på å bruke midlene til tverrfaglig samarbeid og samarbeid på tvers av fagområdene samt kompetansebygging hos nyansatte i forhold til relevante NIVA-oppgaver.

Forskningsrådet har gjennomført en utredning om harmonisering og styrking av instituttsektorens grunnbevilgninger. Kriterier som ventelig får større vekt i fremtiden er publisering, stipendiater, internasjonalt samarbeid og samarbeid med universiteter. Selv om vi ikke kjenner resultatet av den politiske prosessen, har NIVA som en forberedelse styrket innsatsen på disse områdene.

Vitenskapelig produksjon og stipendiater

NIVA hadde i 2006 en omfattende faglig produksjon med 128 rapporter i egen serie, og 27 i andre institutters serier. Videre er det registrert 74 publikasjoner i internasjonale tidsskrifter med fagfellevurdering og 139 bidrag i bøker og konferanse-proceedings. Dette er en økning i forhold til 2005. NIVAs strategiske satsing på bruk av basisbevilgning for å stimulere til økt publisering, har vist seg å være vellykket.

Stipendiater er viktig for utdanning og rekruttering av forskere og styrker muligheten for grunnleggende forskning innen NIVAs fagområder. NIVA har etablert en egen stipendiatpolitikk for å sikre kompetanseutvikling, god oppfølging og integrering i NIVAs øvrige virksomhet.

Antall stipendiater har økt de senere årene, og ved utgangen av 2006 hadde NIVA 10 stipendiater.

Forskningsbasert innovasjon

I Strategiplan for 2006 – 2010 er forskningsbasert innovasjon etablert som et eget mål-område. NIVA har i 2006 etablert en politikk for nyskaping og innovasjon, samt mekanismer for å sikre forretningsutvikling og kommersialisering av forskningsresultater. Det heleide datterselskapet NIVA-tech AS, med formål å kommersialisere forskningsbasert innovasjon i NIVA, er revitalisert. Det er etablert to selskaper under NIVA-tech i 2006:

BallastTech-NIVA AS ble stiftet i 2006 som et heleid datterselskap i NIVA-tech for kommersiell drift av testfasiliteter for rensing av ballastvann etter IMO's (den internasjonale maritime organisasjonens) krav. Det er gjort investeringer for om lag 2,5 mill. kroner i anlegg og 1 mill.

kroner i forsknings- og utviklingskostnader. Dette er i dag det eneste anlegg i verden for testing av renseteknologi for ballastvann, og første fullskala test er påbegynt. Selskapet går i 2006 med et planlagt underskudd på 1,3 mill. kroner, men er budsjettert med et overskudd f.o.m. 2007.

EIF-Air AS ble stiftet i 2006 sammen med NILU, NINA og Campus Kjeller for å kommersialisere et nisje-produkt til olje- og gassvirksomheten for identifisering av effektive og økonomiske miljøforbedringstiltak. Aktivitetene i EIF-AirAS begynner først i 2007, og er planlagt finansiert via en IFU-kontrakt med flere oljeselskaper som kunder.

Personale og arbeidsmiljø

Ved utgangen av 2006 hadde NIVA til sammen 191 ansatte (174 årsverk). Tilsvarende ved utgangen av 2005 var 192 ansatte (170,4 årsverk). Staben av vannfaglig personale utgjør 141 årsverk, i tillegg til 10 stipendiater. NIVA har 104 forskere, hvorav 59 med doktorgrad. Forskermobiliteten var 15,4 % og antallet forskere er stabilt. I 2006 ble det rekruttert 9 nye forskere, hvorav 3 kvinner. Én av våre medarbeidere flyttet til Sverige og etablerte datterselskapet AquaBiota Water Research AB. Gjennomsnittsalderen for kvinner i NIVA var 43 år og for menn 48 år.

NIVA har også i 2006 oppnådd gode resultater på de fleste fagområder, men det har også vært et travelt år. Et meget krevende flyttestrøket er gjennomført, og dette har ført til en ekstra belastning på alle medarbeidere. Staben har i hovedsak stått ansvarlig for planlegging og gjennomføring av flyttingen, mens forskerne har opprettholdt faglig produksjon og gjennomføring av prosjektene. Flyttingen har - sett under ett - ikke påvirket det økonomiske driftsresultatet, som ble positivt og bedre enn budsjettert.

Vi opplever at flyttingen til CIENS har vært en positiv opplevelse for de ansatte. Prosessen har styrket utviklingen av positive verdier, holdninger, handlingsmønstre og arbeidsmiljø i organisasjonen. I konseptet "kunnskapsarbeidsplassen" har vi lagt vekt på å legge til rette for arbeidsformer som fremmer kreativitet, samhandling og kunnskapsdeling ved å systematisk legge til rette for et effektivt samspill mellom mennesker, lokaler, teknologi og målrettet plassering av ulike typer fagkompetanse. Det vil bli gjennomført en arbeidsundersøkelse i 2007.

Gjennom regelmessige møter i Personlrådet møtes lederne fra fagforeningene og NIVAs ledelse. Fagforeningene er aktive og bidrar med balansert kritikk så vel som forslag til løsninger. Samarbeidet kan beskrives som både givende og krevende.

Vi har lagt stor vekt på viktigheten av samspill og samarbeid på alle nivåer og på tvers i organisasjonen,

og det er gjennomført samlinger som, i tillegg til faglig og markedsmessig innhold, også har hatt ulike HMS-tema som en del av programmet. Vi har fått positive tilbakemeldinger på dette, og fortsatt satsing på slike tiltak anses som viktig for å opprettholde engasjement og motivasjon. I 2006 er det også gjort forbedringer i gjennomføring og oppfølging av medarbeidersamtaler og kompetanseutvikling. Et nytt opplegg for belønningssystem er innført.

Gjennom offensiv rekruttering har vi ansatt flere nye forskere og øvrig vannfaglig personale, og vi kan med stor tilfredshet konstatere at disse rekrutteringene har bidratt med strategisk kompetanse og nødvendig kapasitet. Rekrutteringen i 2006 har vært spesielt viktig for distriktskontorene, som i løpet av dette året er styrket med viktig forskerkompetanse.

Sykefraværet i 2006 var på ca. 4 %, og dette er en økning fra tidligere år. Dette skyldes i stor grad tilfeller av langtidssyke. Vi kan ellers ikke se noen trender mht. endring i sykefraværsmønstre, men vil følge denne utviklingen nøye i tiden fremover.

NIVA har 7 styremedlemmer hvorav 3 (inkludert styreleder) er kvinner. Av instituttets ledergruppe på 6 medarbeidere er det 3 kvinner, og av 11 forskningsledere er det også 3 kvinner. Av forskerstaben på 104, er det 24 kvinner, og av instituttets 10 stipendiater er det 5 kvinner. Kjønnfordelingen for instituttet under ett var 76 kvinner og 115 menn.

Instituttet har fleksibel arbeidstid for alle. Det er en noe høyere andel menn enn kvinner som arbeider deltid. Ved rekruttering tilstrebes en økning av kvinneandelen blant forskere.

Økonomisk handlefrihet

Brutto omsetning i NIVA var i 2006 på 177,5 mill. kroner, mot 169,1 mill. kroner i 2005. Resultatet ble et overskudd på 2,56 mill. kroner, mot 4,03 mill. kroner året før. Stiftelsens egenkapitalandel av totalkapitalen er 26,5 % og anses som tilfredsstillende. Datterselskapet Akvaplan-niva AS hadde en omsetning på 42,07 mill. kroner og oppnådde et resultat på 1,97 mill. kroner, mot et overskudd på 2,6 mill. kroner året før. Brutto omsetning for konsernet var 218,0 mill. kroner, og resultatet ble et overskudd på 2,81 mill. kroner. Resultatet foreslås tilført egenkapitalen.

Styret legger til grunn for årsoppgjøret at grunnlaget for fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet er satt opp under forutsetning av fortsatt drift. Det budsjetteres med et positivt driftsresultat for 2007. Ordreserveren er god, og utsiktene er relativt gode i de ulike markeder.

NIVA har de senere årene gjennomført en omfattende omstillingsprosess. Styrets vurdering er at denne prosessen har vært vellykket og at den økonomiske handlefriheten er bedret.

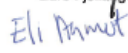
Takk

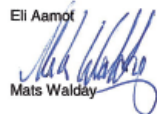
NIVA har lykkes bra i 2006; det er gjort godt faglig arbeid, hovedkontoret med 160 arbeidsplasser er flyttet til CIENS og den økonomiske handlefriheten er betydelig styrket. Dette hadde ikke vært mulig uten medarbeidernes deltakelse og entusiasme. Styret retter en stor takk til alle medarbeiderne for en ekstraordinær innsats i 2006.

Medarbeidernes kunnskap, motivasjon og entusiasme er helt grunnleggende for NIVAs videre utvikling.
Vi gleder oss til videre samarbeid!

Oslo, 19. april 2007

Guro Fjellanger (styreleder)

Eli Aamot

Mats Walday

Tor-Petter Johnsen

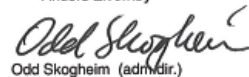

Torgeir Bakke

Else Løbersli

Else Løbersli

Anders Elverhøy

Anders Elverhøy

Odd Skogheim (adrm.dir.)

Odd Skogheim (adrm.dir.)

Resultatregnskap

(1000 kroner)

NIVA-GRUPPEN			N I V A	
2005	2006		2006	2005
209,661	218,083	Driftsinntekter	177,512	169,130
110,801	119,197	Lønn & sos. kostnader	98,257	93,011
56,713	51,709	Direkte prosjektutlegg	40,128	42,304
30,292	37,853	Administrasjonskostnader	30,811	24,773
6,130	6,970	Avskrivninger	6,295	5,610
203,936	215,729	Sum driftskostnader	175,491	165,698
5,725	2,354	DRIFTSRESULTAT	2,021	3,432
FINANSPOSTER				
0,000	0,000	Aksjeutbytte	0,094	0,478
0,599	1,320	Finansinntekter	0,813	0,326
-0,414	-0,419	Finanskostnader	-0,372	-0,206
0,741	0,000	Gevinst ved salg av aksjer	0,000	0,000
0,000	-0,047	Nedskrivning av aksjer	0,000	0,000
0,926	0,854	Netto finansposter	0,535	0,598
6,652	3,208	RESULTAT FØR EKSTRORD. POSTER	2,556	4,030
6,652	3,208	Res. før skatt og min. interesser	2,556	4,030
0,497	0,346	Skattekostnad	0,000	0,000
0,342	0,052	Minoritetsandel av overskudd	0,000	0,000
5,813	2,810	ÅRETS RESULTAT	2,556	4,030
		Overføring til annen egenkapital	2,556	4,030

Balanse

(1000 kroner)

NIVA-GRUPPEN			N I V A	
2005	2006		2006	2005
		Anleggsmidler		
0,287	0,182	Sum immaterielle eiendeler	0,000	0,000
		Varige driftsmidler		
14,101	31,703	Sum varige driftsmidler	30,835	13,180
		Finansielle anleggsmidler		
1,052	22,773	Sum finansielle anleggsmidler	26,764	4,783
15,440	54,658	Sum anleggsmidler	57,599	17,963
		Omløpsmidler		
115,683	126,259	Sum omløpsmidler	89,376	79,566
131,122	180,917	Sum eiendeler	146,975	97,529
		Egenkapital		
41,176	43,690	Sum egenkapital	38,648	36,092
1,931	1,983	Minoritetsinteresser	0,000	0,000
		Gjeld		
88,015	135,244	Sum gjeld	108,327	61,437
131,122	180,917	Sum egenkapital og gjeld	146,975	97,529

Kontantstrømpstilling 2006

(alle tall i hele 1.000 kroner)

NIVA-GRUPPEN			NIVA	
2005	2006		2006	2005
		Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
6,652	3,208	Resultat før skattekostnad	2,556	4,030
6,130	6,970	Ordinære avskrivninger	6,295	5,610
-0,701		Gevinst ved salg av aksjer		
-10,368	7,423	Endring i fordringer og honorarreserve	6,786	-8,940
-1,320	15,072	Endring i leverandørgjeld	12,935	-1,383
-1,518	8,104	Endring i andre gjeldsposter	9,280	-2,849
-1,126	40,778	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	37,852	-3,532
		Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
-3,080	-24,572	Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-23,950	-2,929
1,089		Innbetalinger ved salg av aksjer og andeler i andre foretak		
-0,578	-21,721	Utbetalinger ved kjøp av aksjer og andeler i andre foretak	-21,981	-1,002
-2,569	-46,293	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-45,931	-3,931
		Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
	-0,296	Omregningsdifferanser		
-0,120	-0,236	Goodwill ved kjøp av aksjer i datterselskap		
-0,066	24,635	Netto endring av langsiktig gjeld	24,687	
	-0,006	Overkurs ved kjøp av aksjer i samme konsern		
-0,128	-0,582	Økning av pensjonsforpliktelser	-0,012	-0,160
-0,314	23,516	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	24,675	-0,160
		Netto kontantstrøm for perioden	16,596	-7,623
53,685	49,675	Kontanter ved periodens begynnelse	27,803	35,426
49,675	67,675	Kontanter ved periodens slutt	44,399	27,803
		Denne består av:		
-4,010	18,000	Endring bankinnskudd m.v.	16,596	-7,623

2020

NIVA (Norsk institutt for vannforskning)
Gaustadalléen 21, NO-0349 OSLO

Tel. : +47 22 18 51 00

Fax : +47 22 18 52 00

www.niva.no niva@niva.no